

Kaminska V.L.

PECULIARITIES OF TEACHING PRESCHOOL CHILDREN OF BILINGUAL COMMUNICATION

The article deals with the problem of teaching preschoolers of bilingual communication. Bilingualism is a real social and linguistic situation, the essence of which lies in the coexistence and interaction of the two languages within one language collective. Compulsory education of preschool children in a foreign language is not provided for by programs and the Basic component of preschool education in Ukraine and refers to the variable component. But, on the basis of a theoretical analysis of the works of foreign and domestic scientists it has been proved that the study of foreign languages at early age is aimed at speech development of preschool children in the most favorable period for them. The goal of teaching elementary bilingual communication of a preschool child is to contribute to the timely development of the child, enriching him/her intellectual, emotional, moral, volitional sphere. The developmental, and educational goals of teaching preschoolers foreign language take priority over the practical goal, and not vice versa. The process of teaching English should be a means of socialization of a child, helping to reveal his/her personal potential, taking into account individual characteristics. The main tasks of teaching children of preschool age bilingual communication have been defined in the article. It has been determined that the main goal of preschool education for foreign languages is to form a child's understanding of a foreign language as a means of communication, as well as the development of elementary skills in foreign-language communication. Language is assimilated through the personal activity of children in the process of studying it. The importance of using the native language in classes has been proved, since gaming activities are organized, the tasks, ways of their performance are explained in the native language. Mastering a child's native language is an important condition for teaching a foreign language. The main tendencies of teaching preschool children a foreign language in general, bilingual communication in particular at the present stage have been determined.

Key words: institution of preschool education, bilingual communication, preschool age, language material.

Подано до редакції 29.03.2018.

Рекомендовано до друку докт.пед.наук, проф. Т.Г.Жаровцевою

УДК [378.147:811.111]:004

© 2017

Костікова І.І.

ПРОФЕСІЙНА САМОРЕАЛІЗАЦІЯ ПЕДАГОГА У ПРОЦЕСІ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У статті розглядається проблема теоретичних і практичних питань інтерактивного навчання учнів англійської мови. Основні результати роботи полягають у визначенні засад інтерактивного навчання, характеристики основних методичних прийомів інтерактивного навчання англійської мови, окресленні можливостей використання інтерактивної дошки для навчання англійської мови. Результатом проведеного дослідження є висновок про те, що ефективність впровадження методичних прийомів інтерактивного навчання англійської мови й використання інтерактивної дошки ґрунтується на інтерактивній взаємодії учня й учителя, збільшенні інтерактивної наочності на уроці.

Ключові слова: використання, ефективність, інтерактивне навчання, інтерактивна дошка, англійська мова, методичні прийоми, вчитель, учень.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Сучасний етап міжнародних зв'язків України, її вихід у європейський та світовий простори, нові соціальні, культурні реалії вимагають пошуку нових підходів у навчанні англійської мови, статус якої у нашій країні постійно зростає.

Основною метою навчання англійської мови в закладах середньої освіти є формування в учнів комунікативної компетенції, що означає оволодіння мовою як засобом міжкультурного спілкування, розвиток умінь і навичок використовувати її у діалозі культур сучасного англомовного світу. Інтерактивне навчання стає засобом сучасного вивчення учнями англійської мови.

Як відомо, інтерактивне навчання є ефективним з декількох причин: по-перше, для вчителів вирішується питання удосконалення методик для підвищення пізнавального інтересу учнів до вивчення англійської мови, зміцнення мотивації в навчальному процесі. По-друге, інтерактивне навчання стає ефективним засобом інтенсифікації праці учнів на уроці. По-третє, інтерактивні технології дозволяють спланувати і побудувати навчання таким чином, щоб усі учні (незалежно від їх кількості і рівня володіння мовою у навчальній групі) могли активно брати участь в освітньому процесі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Дослідниками В.А. Антоненко, В.Д. Леонським [1], В. Лапінським [8] схарактеризовано компонентний склад, призначення, інструменти інтерактивного навчального комплексу; Г.Ф. Бонч-Бруєвич розкрито досвід застосування інтерактивної технології у навчальному процесі, приділено увагу програмному забезпеченню для розробки дидактичних матеріалів до навчання у закладах середньої освіти [5]. Питання впровадження інтерактивної дошки під час навчання є предметом дослідження сучасних закордонних учених [9; 10]. Проблему окремих аспектів інтерактивного навчання іноземної мови досліджували такі вчені, як І.І. Костікова [3; 4], Л.І. Морська, С.Ю. Ніколаєва та ін. Незважаючи на зазначене, актуальним залишається питання використання сучасних методичних прийомів інтерактивного навчання англійської мови.

Формулювання цілей статті... Мета статті – розкрити практичне підґрунтя інтерактивного навчання учнів закладів середньої освіти на заняттях з англійської мови. Для вирішення вказаної мети поставили такі завдання: визначити засади інтерактивного навчання англійської мови, схарактеризувати методичні прийоми інтерактивного навчання англійської мови, окреслити можливості використання інтерактивної дошки для навчання англійської мови.

Виклад основного матеріалу дослідження... Як відомо, інтерактивне навчання – це навчання, яке відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учасників навчального процесу; це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці), де і учень, і вчитель є рівноправними суб'єктами навчального процесу. Таке навчання потребує напруженої розумової роботи учня, його власної активної участі в навчальному процесі. Семантичне значення слова «інтерактивний» походить від англійського слова «interact», де «inter» – взаємний, «act» – діяти. Отже, інтерактивний – це такий, який здатний взаємодіяти в режимі бесіди, діалогу з кимось (людиною), або з чимось (комп'ютером). Сутність інтерактивного навчання полягає в активному залученні всіх учнів до навчального процесу.

Учитель виступає в ролі організатора процесу навчання, лідера групи. Організація інтерактивного навчання англійської мови передбачає моделювання реальних життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне розв'язання проблем. Воно ефективно сприяє створенню атмосфери взаємодії, співпраці, формуванню цінностей, навичок і здатностей, що дає змогу педагогу стати справжнім лідером учнівського колективу.

Провідним засобом інтерактивного навчання є інтерактивні технології, які розуміються як організація засвоєння знань і формування певних вмінь і навичок через сукупність особливим способом навчально-пізнавальних дій, що полягають у активній взаємодії учнів між собою та побудові міжособистісного спілкування з іншими учнями або з комп'ютером. Наведемо кілька прийомів інтеракції учнів між собою (людина–людина) і з інтерактивною дошкою (людина–техніка).

Дійсно, діяльність учнів стає ефективною, максимально результативною і в той же час вивільняє час учителя для корегуючих дій. При інтерактивному навчання всі працюють у парах, і по черзі один з одним, тобто пари мають не постійний, а змінний склад, де співбесідника не можна уникнути – навчання ведеться у формі інтерактивного діалогу. Учень засвоює швидко і якісно те, що відразу використовується на уроці або передається іншим з поясненням. У такий спосіб оволодіння новими знаннями або вміннями й навичками відбувається постійно під час колективної навчальної взаємної діяльності. Активність учнів поступово піднімається на якісно новий рівень, джерелом її служать власні пізнавальні мотиви. Прикладом є наступні методичні прийоми інтерактивного навчання англійської мови.

Методичний прийом *«Незакінчені речення»*. Він часто поєднується з прийомом *«Мікрофоном»* і дає можливість ґрунтовніше працювати над формою висловлення власних ідей, порівнювати їх з іншими. Робота за таким прийомом дає учням змогу долати стереотипи, вільніше висловлюватися щодо запропонованих комунікативних тем, відпрацьовувати вміння і навички говорити коротко, але по суті й переконливо. Визначивши тему, з якої учні будуть висловлюватись в колі ідей або використовуючи уявний мікрофон, учитель формулює незакінчене речення і пропонує учням, висловлюючись, закінчувати його. Кожний наступний учасник обговорення має починати свій виступ із запропонованого кліше. Учні працюють з відкритими реченнями, наприклад: "During our lesson the most important discovery for me was..." або "This information allows us to make the conclusion..." або "This decision was reached because..." тощо.

Методичний прийом *«Прес»*. З цього прийому варто почати роботу учнів над навчанням дискутувати. Він використовується при обговоренні дискусійних питань та при проведенні вправ, у яких потрібно зайняти й чітко аргументувати визначену позицію з проблеми, що обговорюється. Такий прийом навчає учнів наводити аргументи, висловлювати думки з дискусійного питання у виразній і стислій формі, переконувати інших. Організація роботи має бути наступна:

1. Роздайте матеріали, у яких зазначено чотири етапи прийому «Прес».
2. Висловіть власну думку, поясніть, у чому полягає ваш погляд (I think that, to my mind, according to my experience, to my opinion);
3. Поясніть причину появи цієї думки, тобто на чому ґрунтуються докази (the fact, the point is that);
4. Наведіть приклади, додаткові аргументи на підтримку вашого погляду, переконання, позиції; назвіть факти, які демонструють ваші докази (for example, for instance);
5. Узагальніть власну думку, зробіть висновок, починаючи такими словами (as a result, in the upshot, in the end, finally, in the long run, in the final analysis);
6. Запропонуйте учням спробувати застосувати цей прийом до будь-якої іншої навчальної проблемної ситуації на їхній вибір.
7. Перевірте, чи розуміють учні правила виконання цього прийому.

Отже, це був досвід використання в інтерактивному навчання взаємодії з людиною. Надамо приклад використання взаємодії учнів з технікою, а саме з інтерактивною дошкою «SMART Board». Як відомо, розвинені

країни світу періодично здійснюють різні за масштабами реформи національних систем освіти, впроваджують інновації, це стосується й електронних інтерактивних дощок.

Як відомо, перші інтерактивні дошки були випущені фірмою SMART Technologies у 1991 році. Вчителі стали першими, хто зрозумів потенціал електронних інтерактивних дощок для навчання, презентацій, як інтерактивного дидактичного засобу. На сьогоднішній день інтерактивними дошками головним чином користуються саме вчителі (багатий досвід накопичено у США, Великобританії тощо).

Ми погоджуємося з дослідницею А. І. Ганашок, що програмне забезпечення для інтерактивних дощок дозволяє чітко структурувати заняття. Можливість зберігати уроки, доповнювати їх записами – поліпшує спосіб подання матеріалу, дає можливість подальшого вдосконалення розробленого раніше уроку, надихає вчителя на постійне, творче вдосконалення свого педагогічного розвитку. Завдяки різноманітності матеріалів, які можна використовувати на інтерактивній дошці, учні набагато швидше схоплюють нові ідеї. Вчителі, які вже досить довго працюють з дошками, помітили, що якість їх уроків помітно покращилась. Звичайно, не можна сказати напевно, що результати учнів підвищуються завдяки роботі з інтерактивною дошкою, але багато вчителів зауважують, що учні стали більше цікавитися тим, що відбувається на заняттях. Вони активно обговорюють нові теми й швидше запам'ятовують матеріал. Використовуючи алгоритм запису відео тих дій, що відбуваються на дошці, можна зібрати за короткий проміжок часу величезну відеотеку і скомпонувати відеоуроки, що учні старших класів роблять з великим задоволенням. А вчитель, створивши відео фрагменти найважливіших тем із власними поясненнями і коментарями, позбавляє себе необхідності повторювати декілька разів одне й те саме різним учням. Потрібно лише роздати на всі комп'ютери потрібний матеріал, щоб учень сам міг прослухати і переглянути все декілька разів [2].

Отже, інтерактивна дошка SMART Board – це сенсорний дисплей, що працює як частина системи, в яку також входить комп'ютер та проектор. Комп'ютер надсилає зображення на проектор. Проектор передає зображення на інтерактивну дошку. Вона працює одночасно як монітор та пристрій введення даних: керувати комп'ютером можна, доторкаючись до поверхні дошки. Якщо якась програма відкрита на комп'ютері, ви можете працювати з нею безпосередньо на інтерактивній дошці. Ваш палець працює як мишка. Одне доторкання до інтерактивної дошки SMART Board дорівнює клацанню лівої кнопки миші. Відкрийте програму так само, як ви робите це на комп'ютері, але використовуючи свій власний палець.

Ці дошки мають різні напрями використання. Наприклад, три з них:

1) Презентації, демонстрації та створення віртуальних процесів і явищ моделей. Використання необхідного програмного забезпечення та ресурсів в поєднанні з інтерактивною дошкою може покращити розуміння нового граматичного та лексичного матеріалу.

2) Активне залучення учнів. Мотивація і залучення учнів на занятті може бути підвищена за рахунок використання інтерактивної дошки, бо учень розуміє миттєвий інтерактивний зв'язок і одразу ж отримує відповідь на виконане завдання.

3) Покращення темпу та ходу заняття. Використання інтерактивної дошки може покращити планування, темп і хід уроку, зробити його більш цікавим, різноманітним за рахунок наочності матеріалу.

Безперечно, інтерактивна дошка – цінний інструмент для навчання всього класу. Це візуальний ресурс, котрий допомагає вчителю викладати новий матеріал дуже жваво і захоплююче, дозволяє представити інформацію за допомогою різноманітних мультимедійних ресурсів, учні можуть коментувати матеріал і вивчати лексичний матеріал чи граматичні схеми більш детально. Правильна робота з інтерактивною дошкою може допомогти вчителю перевірити знання учнів. Правильні питання для пояснення деяких ідей розвивають дискусію, дозволяють учням краще зрозуміти будь-який навчальний матеріал. Керуючи обговоренням, вчитель спонукає учнів до роботи в парах, малих групах, невеликих групах. Не викликає сумніву, що інтерактивна дошка є центром уваги всього класу, тому можна виділити наступні види навчальної діяльності, доступні при використанні інтерактивної дошки: робота з англійським текстом і зображеннями; написання ключових слів за допомогою електронних чорнил; зберігання зроблених заміток для передачі електронною поштою, розміщення в Інтернеті або друк; вільне переміщення класом при демонстрації програмного забезпечення або роботі з ним перед учнями; створення за допомогою шаблонів і зображень завдань для уроку; демонстрація і нанесення заміток зверху навчального відеоматеріалу; використання вбудованих в програмне забезпечення інтерактивної дошки презентаційних інструментів для збагачення дидактичного матеріалу; демонстрація презентацій, створених учнями.

Вчителі зазначають, що завдяки появі в класі інтерактивної дошки змінюються навіть найпроблемніші учні. Учень, який раніше був пасивним на уроці, стає активним, починає творчо мислити. Учень, який завжди був гіперактивним, направляє свою енергію на роботу з однокласниками. А той, кому просто було важко вчитися, знаходить нові можливості для самовираження. Необхідно підкреслити, що інтерактивна дошка SMART Board використовує різноманітні засоби сприйняття інформації: візуальні, аудіальні або кінестетичні.

Безперечно, в цілому завдяки інтерактивним дошкам SMART Board сучасна педагогіка почала активно впроваджувати дотикові технології в навчальний процес. Отже, до візуального й аудіального каналів учитель додав кінестетичний канал, який суттєво покращив якість сприйняття інформації, запам'ятовування та зацікавленість дітей на уроці, у першу чергу, у дітей-кінестетів. Мільйони вчителів усього світу зрозуміли, що об'єднання цих трьох каналів сприйняття інформації під час уроку прискорює засвоєння більшої кількості інформації за той самий час. Також дотикові технології SMART Board дають унікальну можливість роботи з дітьми з обмеженими фізичними можливостями [2].

Отже, завдяки інтерактивній дошці, учні можуть бачити більше кольорових зображень, малюнків, схем, діаграми, які можна як завгодно пересувати. Учні також працюють з аудіотекстами, сприймаючи аутентичні матеріали на слух. І, нарешті, учні взаємодіють з матеріалом фізично, пересуваючи букви, слова і малюнки своїми пальцями. Дошка як інтерактивна поверхня може бути ефективним пристроєм для дидактичної гри, під час якої учень активно розвивається. Це дуже важлива комунікативна інтерактивна якість. Першою реакцією учнів на можливість роботи в ході заняття з інтерактивними дошками буває яскраво виражений ентузіазм – зміна екрану від доторкання рук вчителя виглядає дуже ефектно. Відразу стає очевидним переваги нового засобу перед сталою практикою роботи учнів за окремими комп'ютерами.

Способи візуального навчання при використанні інтерактивної дошки варіюються від відображення простого тексту до прокрутки анімації або відео фрагментів. Серед аудіо можливостей – аудіо читання вголос слів, словосполучень, текстів, розповідей і віршів для постановки правильної вимови. Можливість безпосередньої ручної роботи з екраном інтерактивної дошки дуже цінна для навчання з використанням сприймання дотиком. Вже зараз створено версії навчально-методичних комплексів із ресурсом інтерактивної дошки, див.рис.1.

Рис.1. Інтерактивна дошка на уроці англійської мови.

У якості приклада наведемо навчально-методичний комплекс Harry House, розрахований на молодших школярів, які розпочинають знайомство з англійською мовою, і далі продовжують її вивчення. Наприклад, Harry House 1 ґрунтується на оповідках про об'єкти і ситуації реального та уявного світів, що дозволяє вивчати іноземну мову природнім шляхом, як і свою рідну – через аудіювання та усне мовлення, а далі плавно перейти до опанування читання і письма. Спільна сюжетна лінія комплексу підтримує зацікавленість протягом усього терміну навчання у початковій школі.

Додатковий матеріал у навчально-методичному комплексі для інтерактивної дошки може бути створений на допомогу учню для виконання домашніх завдань. Він надає можливість виконати всі вправи на комп'ютері, а також прослухати всі тексти та нові слова у записі, що замінює компакт-диск. Унікальним в цьому матеріалі є наявність аутентичного відео. Іноді до вправ відповіді (ключі) не додаються, але під час виконання вправи учень бачить, чи є помилки та скільки їх. Такий матеріал може містити ще й додаткові розділи: Dictation, Games, Quiz, Writing Games тощо. Власна практика роботи у закладі середньої освіти свідчить, що при роботі вчителя біля інтерактивної дошки клас стає дуже уважний із-за наочності процесу. Те, що відбувається, насправді цікавить учнів, а вчитель отримує можливість чіткіше пояснити та ввести чи закріпити навчальний матеріал.

Висновки... У результаті проведеного дослідження ми дійшли висновку, що інтерактивне навчання є ефективним, впровадження методичних прийомів інтерактивного навчання англійської мови («Незакінчені речення», «Мікрофон», «Прес») виявляється результативним. Використання інтерактивної дошки на уроках англійської мови дозволяє вчителю збільшити кількість сприйнятого навчального матеріалу під час пояснення за рахунок збільшення кількості наочності на уроці; дошка надає вчителю можливість створювати прості й швидкі корегування в наявному методичному матеріалі на уроці, адаптуючи його під конкретний колектив учнів, конкретні

завдання, які поставлені на уроці. Інтерактивні можливості дошки дозволяють зняти труднощі в процесі роботи з фонетикою, лексику, граматикою, сприяють розвитку монологічного та діалогічного мовлення.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні питань особливості інтеграції інтерактивної дошки для різного контингенту учнів (початкова, середня, старша школа), що сприятимуть ефективності й оптимізації процесу навчання англійської мови.

Використана література:

1. Антоненко В.А. Інтерактивна дошка SMART та використання її в навчальному процесі / В.А. Антоненко, В.Д. Леонський // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2004. – № 8. – С. 20-22.
2. Ганашок А.І. Інтерактивна дошка як засіб підвищення пізнавальної активності й ефективності навчання на уроках інформатики / А.І. Ганашок // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2016, Том 51. – №1. – С. 21-35.
3. Костікова І.І. Підготовка майбутнього вчителя іноземної мови засобами інформаційно-комунікаційних технологій: монографія / І.І. Костікова. – Харків : Колегіум, 2008. – 355 с.
4. Костікова І. І. Впровадження мультимедійних технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців початкової освіти. / І.І.Костікова // Педагогічні науки. Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Випуск 58 (LVIII). Частина І. – Херсон : ХДУ, 2011. – С. 429-434.
5. Методика застосування технології SMART Board у навчальному процесі: навч. посіб. Під ред. Г.Ф. Бонч-Бруєвич. – Київ : КМПУ імені Б.Д.Грінченка, 2007. – 102 с.
6. Осадчий В. В. Використання мультимедійного проектора та електронної інтерактивної дошки в навчально-виховному процесі ВНЗ: навч.-метод. посіб. / В. В. Осадчий, К. П. Осадча, І.М. Сердюк. – Мелітополь : ТОВ "Видавничий будинок ММД", 2011. – 132 с.
7. Пометун І. О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посіб. / І. О.Пометун, Л. В. Пироженок. За ред. О.І.Пометун. – Київ : Видавництво А.С.К., 2004. – 192 с.
8. Робота з мультимедійною дошкою: навч. посіб. Упоряд. В. Лапінський. – Київ : Шкільний світ, 2008. – 112 с.
9. Mayer, R. E. Multimedia Learning. Cambridge, 2001. – 210 p.
10. Schnotz, W. An Integrated Model of Text and Picture Comprehension. // The Cambridge Handbook of Multimedia Learning. Cambridge, 2005. – P. 49-69.

Костікова І.І.

ПРОФЕСИОНАЛЬНАЯ САМОРЕАЛИЗАЦИЯ ПЕДАГОГА В ПРОЦЕССЕ ИНТЕРАКТИВНОГО ОБУЧЕНИЯ УЧЕНИКОВ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ

В статье изложена проблема теоретических и практических вопросов интерактивного обучения учеников английскому языку. Основные результаты работы заключаются в определении основ интерактивного обучения, характеристике основных методических приемов интерактивного обучения английскому языку, определения возможностей использования интерактивной доски для обучения английскому языку. Результатом проведенного исследования является вывод о том, что эффективность использования методических приемов интерактивного обучения английскому языку и применение интерактивной доски основывается на интерактивном взаимодействии ученика и учителя, увеличении интерактивной наглядности на уроке.

Ключевые слова: использование, эффективность, интерактивное обучение, интерактивная доска, английский язык, методические приемы, учитель, ученик.

Kostikova I.I.

TEACHER'S PROFESSIONAL SELF-REALIZATION IN THE PROCESS OF STUDENTS' INTERACTIVE ENGLISH LEARNING

The theoretical and practical problems of students' interactive English learning are represented in the article. The basic results of the article are determination the bases of interactive learning and teaching, description main teaching techniques of interactive English teaching, determination the possibility of using interactive board for English lessons. It is stressed in the paper that teaching involves an opened-minded plan for helping students meet and exceed educational goals. Interactive techniques in English acquisition are in the base of all modern educational approaches. The aim is to use such techniques which can ensure the efficient interaction between teachers and students. Using interactive techniques helps overcoming the existing or arising difficulties and communication barriers by stimulating the process of thinking and generating and exchange of students' ideas.

These techniques have multiple benefits: a teacher can easily and quickly assess if students have really mastered the material, and the process of measuring student understanding in many cases is also practice for the material, often students do not actually learn the material until asked to make use of it in assessments such as these. An interactive board is analyzed as well in the article. As we know it is a large interactive display in the form factor of a whiteboard. It can either be a standalone touch screen computer used independently to perform tasks and operations, or a connectable apparatus used as a touchpad to control computers from a projector. The very nature of these interactive techniques drives interactivity and brings several benefits. Students are revived from their passivity of merely participating and instead become attentive and engaged, two prerequisites for effective learning. The conclusion of the paper shows that the efficiency of methodical techniques of interactive English teaching and using interactive board is based on interactive co-operation of students and teachers, increasing interactive visualization at the English lesson.

Key words: usage, efficiency, interactive learning, interactive board, English, teaching techniques, teacher, student.

Подано до редакції 01.03.2018.